

Vanhusten tehostetun palveluasumisen asiakasmaksuissa yhtenäistämisen varaa

Sosiaalihuoltolain alaisten asumispalvelujen asiakasmaksuista ei ole säädetty, joten palvelujen järjestäjä perii maksun asiakasmaksulain ja -asetuksen yleissäännösten puitteissa. Maksut ja maksukäytännöt vaihtelevatkin kunnasta toiseen ja myös yksikköjen välillä kunnan tai yhteistoiminta-alueen sisällä.

Selvitin tehostetun palveluasumisen asiakasmaksuja kuntien verkkosivuilta saatavan tiedon perusteella vuonna 2017. Tehostetussa palveluasumisessa oli käytössä monenlaisia maksukäytäntöjä, mutta aineistosta oli erotettavissa kaksi tyypillisintä maksukäytäntöä. Toisen käytännön mukaan asukas maksaa vuokran ja muut asumiskulut sekä palveluista erikseen. Tyypillisiä asiakasmaksuja ovat hoitomaksu, ateriamaksu, turvapalvelut, virkistyspalvelut sekä siistimis-, hygienia- ja pyykkipalvelut. Palvelut voi saada myös paketteina. Hoitomaksu on tyypillisesti 35–40 prosenttia netto- tai bruttotuloista (tulorajan 576 € ylittävästä osasta) kotihoidon käytäntöä mukaillen. Tyypillinen maksu kuukauden aterioista on reilut 400 euroa kuukaudessa, vaihteluvälin ollessa 300–550 euroa. Tukipalvelupaketti, joka sisältää hygienia-, siistimis- ja turvapalvelut sekä tarvikkeet, maksaa noin sata euroa kuukaudessa, joskin pakettien sisällöt ja hinnat vaihtelevat suuresti. Käyttövaran käytännöt ovat moninaiset, mutta jonkinlainen käyttövara yleensä on käytössä tehostetussa palveluasumisessa. Sen suuruus vaihtelee 108–248 euroa kuukaudessa.

Erillisten maksujen sijaan tehostetussa palveluasumisessa voidaan periä laitospalvelujen käytäntöä mukaileva tulossidonnainen kokonaismaksu. Maksun suuruus on tyypillisesti 70–85 % tuloista, kun tuloista on vähennetty käyttövara ja välttämättömien kulujen osuus. Se mikä otetaan huomioon välttämättömänä kuluna tai huomioidaanko brutto- vai nettotulot, vaihtelee kunnasta toiseen. Usein välttämättömät kulut tarkoittavat vuokraa ja muita asumiskustannuksia, aterioita, palvelumaksuja ja lääkekuluja.

Käytännöissä on puolensa. Mikäli palvelujen tarve vaihtelee paljon, on mielekästä valita palvelut ja näin ollen maksaa vain siitä mitä käyttää. Erillisten palvelujen suuri määrä ja maksujen moninaisuus voi kuitenkin olla vaikeasti hahmotettava. Kokonaismaksurasitetta on vaikea arvioida ja seurata, ja maksut voivat olla iäkkäälle ja omaisille hankalasti seurattavissa ja vertailtavissa. Lisäksi maksut vaihtelevat asiakaan palvelutarpeen muuttuessa. Kokonaismaksu sen sijaan on ymmärrettävä ja helposti arvioitavissa, eikä se

vaihtelee asiakkaan kunnon kohentuessa tai heikentyessä. Kokonaismaksu sisältää hoivan ja hoidon all-inclusive, mutta valinnanvaraa ei juuri ole.

erikoistutkija

Katja Ilmarinen

Sosiaalipolitiikan tutkimus, THL

etunimi.sukunimi@thl.fi

Päivitetty: 23.5.2018